

©Alice van der Pas

Het toneelstuk dat 'Goede Ouder' heet

In het volgende romanfragment vertelt Sheba over een bezoek bij haar moeder, kort na de dood van vader Ronald. Ze proberen aardig te zijn tegen elkaar, maar het gesprek stukt. Dan snijdt moeder een ook voor Sheba pijnlijk onderwerp aan: dat je aardiger bent tegen je kinderen met een andere volwassene in de buurt dan wanneer je met ze alleen bent.

"... After a while, Mrs. Taylor put her fork down and said: 'Oh dear, this isn't much fun, is it?' Sheba began to protest, but Mrs. Taylor shook her head. No, it was a fact, she said. Even when Ronald had been alive, she had always found it harder to get along with her children when he wasn't there. It was so much easier being a parent when one was performing for another adult. Sheba was terribly shocked by this at the time. 'You mean,' she said to her mother, 'you were only ever nice to me to show off to Daddy?' But since her own daughter became a teenager, she says she had become increasingly sympathetic to the point that Mrs. Taylor was trying to make. Dealing with her daughter is never easy, but it's pretty much impossible without the motivation of an audience. If there's no one about to witness her patience and kindness, she finds herself too weary to tackle Polly's sullen mystery: 'I sit there,' she says, 'summoning up the energy to make some jolly assay at communication and then I just slump, thinking, *Bugger it. Let her stew.*' ..." (Zoe Heller, 2004, 'Notes on a scandal').

'Publiek' helpt om de lieve ouder uit te hangen, merkte mevrouw Taylor – werkt het inderdaad zo? En werkt het bij elke ouder zo – of bij sommigen juist andersom? Het heeft natuurlijk iets gènants: dat je een soort toneelstukje van goed ouderschap opvoert en dat ook het kind er intuïtief; anderzijds klinkt het ook heel invoelbaar. Vermoedelijk speelt het publiek-effect zelfs heel vaak op enigerlei manier een rol, en niet alleen op straat, bij de Konmar of met bezoek, maar juist tegenover de mede-ouder.

Een kleine enquête

Nieuwsgierig stuurde ik het fragment met de vraag of ze dit ouderschapsfenomeen herkenden naar enkele collega's die ik goed ken: vaders en moeders met kinderen die in leeftijd variëren van kleuters tot volwassenen. 'If you don't mind my indiscretion', schreef ik erbij, discreet in het Engels, want het kon, net als voor Sheba, ook voor hen een gènant onderwerp zijn. Drie van hen reageerden meteen; twee na aandringen en expliciet aarzelend; de meesten reageerden niet. Ook niet na vriendelijke aandrang. Was mijn verzoek inderdaad indiscreet? Misschien waren ze met vakantie, hadden ze het net erg druk, vonden ze dit soort vragen buiten ons professioneel contact vallen, of was het

een van die mails die je niet meteen beantwoordt en dan raakt ie zoek. Geen idee. Misschien hoor ik het nog eens.

De reacties die wél kwamen zeggen op hoeveel manieren 'publiek' een rol speelt voor ouders, hoe persoonlijk het effect daarvan is, en hoezeer dat ook nog afhangt van talloze omstandigheden. In die reacties heten alle vaders Hans, alle moeders Jans, en wordt er een kind genoemd, dan staat er 'zoon' of 'dochter', of de plaats in de kinderrij.

A – *Zou het een beetje willen nuanceren. Toen ze net geboren waren deed ik zeker erg mijn best om aan Hans te laten zien dat ik graag een ontzettend goede moeder wilde zijn. Toen ze wat ouder werden en hij veel weg was voor zijn werk en ik vaak alleen met de kinderen, deed ik extra mijn best - óók om de kinderen niet te veel te belasten met de afwezigheid van Hans. Kwam hij weer thuis, dan was mijn geduld met de kinderen een stuk minder. Dan was het ook heel erg belangrijk om Hans goed te laten voelen dat het niet gemakkelijk was om alleen voor de kinderen te zorgen en dat hij nu weer zijn aandeel, en liefst een beetje méér dan dat, voor zijn rekening mocht nemen. Dus dan gold net het tegenovergestelde van het citaat. Maar ook dan wilde ik toch soms door de goede moeder uit te hangen Hans het gevoel geven dat hij het er als vader iets minder goed van af bracht.*

Eigenlijk was het voortdurend een evenwicht zoeken: was hij er niet, dan kwam het extra op mij neer; kwam hij weer terug, dan moest hij zijn rol weer invullen, en dat ging de ene keer vanzelfsprekender dan de andere. Wel was het altijd zo dat voor een groter publiek (met bezoek of een feestje, of buitenshuis) de performance van een goede moeder belangrijk was en mij gemakkelijk afging. Bovendien gedroegen de kinderen zich dan ook vaak als 'goed opgevoede' kinderen. Een wisselwerking?

Ja en nee, zegt deze moeder. De schone schijn ophouden is belangrijk, en de goede moeder uithangen heeft allerlei functies. Je kunt er ook verschillende boodschappen mee uitzenden aan de partner. In haar geval hebben die ook te maken met het telkens weer moeten bijstellen van de taakverdeling tussen vader en moeder.

Hoe de kinderen mama's diverse rolwisselingen interpreteren lijkt geen punt van overweging. Tegenover buitenstaanders leverde deze Jans hoogstandjes van moederschap, en heel solidair speelden vader en de kinderen hun rol mee in dat toneelstuk – of waren die hoogstandjes mogelijk doordat de kinderen dan hoogstandjes van 'welopgevoed kind' opvoerden?

B - *Nee, ik herken het helemaal niet. Ik heb eerder het omgekeerde, en ik weet dat Hans het net zo ervaart. Als hij er niet is (als er één ouder is) zijn de kinderen wat makkelijker, en ik daardoor ook. Of is het andersom, en een kip-ei kwestie: ze zijn makkelijker wanneer we niet met tweeën zijn? Misschien komt dat door de verschillen tussen ons. Brengen we onze kinderen in verwarring? Of is het omdat de lijnen dan ingewikkelder zijn: hoe meer mensen, hoe meer dyades, triades etc. Dat laatste klopt voor mijn gevoel wel. Ik word gauw overspoeld door informatie, en ben zelf op mijn best in 1-op-1-situaties.*

Eerlijk gezegd weet ik het eigenlijk niet, maar er is zeker verschil. Vooral rondom het eten: de kinderen zijn behulpzamer als H. er niet is en aan tafel

*klatsen ze meer. Maar ik verbeeld me hier niks want het gaat ook zo als ik er niet ben!
En het is zeker niet zo dat ik meer mijn best doe als Hans erbij is (helaas).*

Het is gewoon makkelijker op je eentje, zegt deze moeder, en zowel voor ouders als voor de kinderen minder complex. Dáárdoor ben je dan een aardiger ouder. Met 'de lieve moeder uit willen hangen' heeft het voor haar niets te maken.

C - *Ik kan me er wel iets bij voorstellen, maar ik herken het niet. Integendeel. Bij mij is het juist andersom: omdat er geen ogen zijn die meekijken. Hans is preciezer met eten en tandenpoetsen, en zonder hem kan ik lekker de kantjes er van af lopen en met de kinderen voor de TV hangen... wat wel aantoont dat de andere volwassene hoe dan ook invloed heeft op jouw gedrag, of hij er nu wel of niet is!*

Hoe dan ook, zegt deze moeder, het maakt verschil. Bij haar is dat het verschil tussen enerzijds ouderschap zoals het hoort, met eisen en grenzen, en 'lekker de kantjes ervan af lopen'. Moeten we dus onderscheid maken tussen 'goede' ouders en 'lieve' ouders?

D - *Ik kon niet meteen met je vraag uit de voeten en legde hem ook aan Jans voor, en eigenlijk zouden we hem aan onze kinderen moeten voorleggen: vonden zij ons apart andere ouders dan wanneer we er samen waren? Ik had het idee mezelf iets meer te moeten bewijzen als Jans erbij was, maar meer voor mezelf dan voor haar. Ook het werk gaf extra druk een goede vader gevonden te willen worden. Ik was zelf graag met de kinderen apart bezig. Op elke leeftijd. Voor mij, en voor Jans ook, hoefde niet alles met z'n vieren. Ik weet niet of ik dan, zonder haar als publiek, veel anders was dan met. Hoewel..... Met de zoon was ik strenger als Jans erbij was, denk ik, en ik verwenste ze allemaal méér als ik met één van hen alleen was. Toch iets te bewijzen?*

Tussen de regels door lees ik in deze reactie gevoelens van gêne, en er komen ook nog een paar nuances bij: je tegenover de partner moeten bewijzen als 'vader met gezag', tegenover elk kind apart als 'lieve vader', en dan nog eens als 'vakbekwame vader' omdat ouders je vak zijn. Het werpt de vraag op of je als ouder wel ooit zònder publiek bent.

E - *Ik voel barrières om per e-mail met jou en anderen (wie lezen dit allemaal??) over pijnlijke kanten van mijn opvoeding en ouderschap te schrijven. Herkenbaar in enige zin, ja, maar niet in zijn hardheid zoals beschreven in het fragment: als 'performing for another adult'. Zo voelt het niet, maar natuurlijk beheers je je dan eerder als zich iets vervelends voordoet. Je irritaties slik je nòg eens weg en je haalt nòg meer uit de kast om het geduldig aan te pakken. Niet alleen bij opvoeding, overigens: in gezelschap is iedereen, althans ik, 'beleefder' tegenover anderen. Je vraag zette me wel aan het denken; werkt het zo echt? Het is níet 'showing off to daddy', want dat veronderstelt dat er dingen spelen met je partner die je over de rug van je kinderen heen uitvecht. Maar wat is dan de essentie van het fenomeen? Gewoon, zoals ik hierboven beschreef, dat niets menselijk ons ouders vreemd is?*

Ik realiseer me dat ik zelden over moeilijke, mindere kanten van opvoeding praat of schrijf. Alleen met Hans. Ook niet met vriendinnen. Ik stop dus.

Deze moeder bevestigt dat publiek helpt om een lievere ouder te zijn. Het staat weer *tussen* de regels, want het is pijnlijk om toe te geven.

Zij maakt terecht het onderscheid met partnerperikelen die via de opvoeding worden uitgevochten. Even terecht merkt ze op dat ouders niets menselijks vreemd is en dat je nu eenmaal altijd in gezelschap je netter gedraagt dan thuis in de kinderkamer of de keuken.

En misschien is het ook heel gewoon dat je niet met anderen praat over 'moeilijke, mindere kanten van opvoeding' – ook niet met je beste vriendin.

Voordelen van 'publiek'

Het is heel privé, ouderschap, en bij uitstek je 'performance' als vader of moeder wanneer je met de kinderen alleen bent. Geen enkele volwassene weet wat er zich dan afspeelt. Zelf wil je het soms ook niet weten.

Na een slechte privé-performance kan het enorm helpen om weer eens 'alles uit de kast te halen' omdat er publiek is, wíe ook, en als je merkt dat het nog lukt om voor goede ouder te spelen: 'Ik kàn het!' Elke ouder heeft die oppepper van tijd tot tijd broodnodig, minstens eenmaal daags, om de moed erin te houden. Misschien is één van de functies van partners wel om publiek te zijn en om elkaar 'ik kàn het'-ervaringen te geven. Welwillende partners dragen bij aan elkaars stuk, als regisseur, souffleur of figurant, al of niet toekijkend tussen de coulissen, of napratend achteraf. De ogen van de partner helpen de uitvoerende partner zich niet te verliezen in interactie met het kind, en om te blijven kijken naar zichzelf. Op de ogen van niet-welwillende partners kom ik straks terug. Recente ontwikkelingen in de gehechtheidstheorie zijn in tegenspraak met idee van de mede-ouder als publiek. Nadat deze theorie vier decennia lang de vaders (en ook broers en zusjes) geheel uit haar verhaal weghield, zijn de aanhangers sinds enkele jaren 'de dyade voorbij' (Nossent, 2006). Triadische communicatie en interactie zijn nu bijna een 'must' geworden. De vijf reacties van mijn collega's sterken mij echter weer – al dan niet bedoeld – in de overtuiging dat het voor ouders èn voor kinderen doorgaans rustiger is wanneer één ouder een voorgrondpositie inneemt, en de ander zich 'gedeisd' houdt. Interactie van twee ouders *tegelijk* met een kind vindt heel vaak plaats, want ze verkeren nu eenmaal heel vaak in dezelfde ruimte, maar functioneel is het alleen wanneer er iets ernstigs aan de hand is, of op de doorgaans spaarzame momenten dat alles supersoepel loopt. Zodra, echter, er dan ook maar iets moet of niet mag, gaat één van hen voor 'goede ouder' spelen. Alsjeblieft niet allebei. De ander is publiek en behoedt de voorgrond-ouder voor verstrikt raken in gedoe met het kind. De zogenoemde triade van ouders en kind, drie niet-gelijken, is niet simpelweg een optelsom van drie dyades; ook is het niet één systeem. Het is een complexe vervlechting van ten minste 4 systemen: ouders, partners, vader-kind en moeder-kind. Het is met andere woorden een inherent-instabiel geheel, en de kunst is de diverse functies en rollen uit elkaar te houden. Voorzichtig dus! En niet verbaasd opkijken als er bij observatie van verplicht triadisch functioneren rare dingen te zien zijn.

Afwezigheid van publiek

Gebrek aan 'publiek', in de persoon van een partner of wie ook, is waarschijnlijk een van dé funeste bijwerkingen van sociaal isolement. De ouder die het 7x24 uur per week alleen opknapt, wordt onvoldoende geprikkeld om 'alles uit de kast te halen' en om het 'goede ouder'-stuk op te voeren. Dat op zichzelf ontmoedigt – om te zwijgen van reacties als '*Bugger it. Let her stew*' en de onaangename emoties die dat weer teweeg brengt. Het ontmoedigt niet alleen; het demoraliseert. Als het lang genoeg doorgaat, dat gênante, dan gaan de gordijnen dicht en wordt er ook niet meer gereageerd op de bel. Dan houden ook de kinderen strak hun mond, want zij schamen zich niet minder. Geen enkele ouder kan zonder nu en dan andere volwassenen erbij, bij voorkeur welwillende, en zonder de voldoening dat je méér in de kast hebt: zonder de ervaring dat je óók de geduldige, niet-geïrriteerde ouder nog kunt spelen.

Publiek in soorten

De ouder zelf

Ouders zelf, de meeste, zijn het meest kritische publiek. Zij beoordelen de eigen performance vanuit de koninklijke loge van hun besef van verantwoordelijk-zijn. Het beste is niet goed genoeg, al weten ze met hun gewone verstand dat hun als uitvoerende ouder 'niets menselijks vreemd is'. Ze beoordelen zichzelf ook nog door de ogen van potentieel publiek: ze vereenzelvigen zich met het oordeel van partners, eigen ouders, schoonouders, vriendin of burens, misschien een ouderbegeleider. In die zin zijn ouders dus nooit zonder publiek, en idealiter reflecteert de uitvoerende ouder zo voortdurend op de eigen performance. Zonder 'live' publiek is er echter altijd het risico dat de ouder zich verliest in opvoedgewoel. Dan verschijnt soms de minder 'lieve' ouder op het toneel die Mrs. Taylor bedoelde – of een volgens officiële opvoednormen minder 'goede' ouder, zoals de moeders B en C.

Welk oudergedrag is nu het meest echt en oprecht: het lieve privégedrag? Het niet zo lieve en niet zo goede privé-gedrag? Het lievere en meer verantwoorde gedrag met publiek erbij?

Van ouders wordt veelal verwacht dat ze echt en oprecht zijn in hun omgang met de kinderen – maar in feite spelen ouders heel veel toneel in de meest letterlijke zin: quasi-bewondering bij de zoveelste zo-zo prestatie (om de moed er bij het kind in te houden) en quasi strengheid bij een betrekkelijk onschuldig vergrijp (om erger te voorkomen). Heel veel opvoedgedrag *is* toneelspel, en ouders *moeten* ook liever vaak toneelspelen omdat anders hun niet zo fraaie 'echte' gevoelens licht de overhand krijgen. Ouders die tegelijk uitvoerend zijn èn publiek zijn misschien wel de allerbeste. Ze sturen hun privé-gedrag vanuit hun functioneren als publiek voortdurend bij. De ouder die niet meer toneelspeelt, daarentegen, heeft een probleem.

De mede-ouder

De best geïnformeerde toeschouwer is de mede-ouder. Al weet ook deze niet precies wat er speelt wanneer de ander alleen is met de kinderen, een mede-ouder ziet veel, weet veel, en kijkt toe vanuit eigen verantwoordelijk-zijn voor dezelfde kinderen. Het zijn per slot van rekening ook zijn of haar kinderen! Is de mede-ouder kritisch, dan kan dat de uitvoerende ouder nerveus maken, extra beschaamd, of bang, als het 'goede ouder'-stuk weer eens niet lukt.

De kinderen

Zijn de kinderen ook 'publiek'? Collega D wil hun vragen wat ze van hun ouders vinden. Natuurlijk hebben kinderen allerlei indrukken; toch zijn ze een ander soort publiek voor hun ouders dan volwassenen. Primair zijn het medespelers. Je speelt immers voor ouder in relatie tot hen: zonder kind geen ouderschapstoneel. Ze kunnen daarbij meespelen, tegenspel geven, aangever zijn, 'op het publiek spelen' – in de supermarkt – en ouders op allerlei manieren af laten gaan door ze uit de rol van 'goede ouder' te provoceren of door de rol van 'slecht opgevoed kind' te spelen. In ieder geval verleiding ze tot even níet kritisch zijn op jezelf als uitvoerende ouder. Door de ogen van het kind naar jezelf kijken, kan een situatie verhelderen; het kan als schrikdraad werken en net de impuls geven die doet beseffen dat iets niet goed loopt; het kan ook extra ontmoedigen of extra boos maken. De ogen van het kind zijn dus geen betrouwbaar kompas.

Grootouders

Een kritisch publiek zijn de eigen ouders en de schoonouders. Eigen ouders genieten als hun kind het goed doet als ouder: het is de kroon op hun werk. Ze verbijten zich als je klungelt, dienen je o-zo tactisch van 'advies', of nemen behulpzaam de kinderen een dagje mee uit. Schoonouders vinden dat je hun kind, de mede-ouder, tekort doet wanneer er problemen zijn.

Anderen in het netwerk

Familie, vrienden, burens en andere bekenden kennen ouders al langer dan vandaag, kennen meestal ook de kinderen, en weten veel. Ze zien ook veel, maar willen zich niet met je bemoeien; eerder zullen ze steunen en helpen. Steun, hulp en begrip moeten dan wel worden gevraagd, maar zoals ouder E zei praat je over de echt moeilijke dingen zelfs niet met vriendinnen. Betekent dit dat ook een goed sociaal netwerk niet veel verder reikt in zijn steunende functie dan de buitenkant van ouderschap – het toneelstuk?

Vreemden

Vreemden kennen noch de ouder, noch de kinderen. Ze verwachten goed ouderschap als iets vanzelfsprekends, en staan klaar met kritiek zodra daaraan iets schort. De media staan daarbij doorgaans aan hun kant. TV-nannies en andere opvoedshows bieden basale tips voor alle ouders; voor wie 'goed genoeg' functioneert de troost dat anderen het er beroerder van af brengen; en de wrede boodschap dat wie zó slecht het stuk speelt, de schandpaal verdient.

Deskundigen als publiek

Een bijzonder categorie 'publiek' vormen opvoedexperts. Het zijn vreemden, maar zij verwachten soms dat ouders met hen praten over de privé-zaken die zelfs met vriendinnen niet worden gedeeld. Kennis van ouderschap als zodanig is nog weinig verbreid. Het grote gros van de opvoeddeskundigen gebruikt daarom kennis over 'het kind en zijn ontwikkeling' en scenario's voor goed ouderschap die vanuit die kennis zijn ontwikkeld, en zij spreken als het ware namens het kind. Zij behoren daarmee tot de categorie publiek die goed ouderschap vanzelfsprekend vindt, zo niet een (internationaal vastgesteld) recht van het kind. Furedi liet in zijn boek 'Paranoid Parenting' (2001) zien hoe diep-onzeker ouders worden van de opvoedadviezen-cultuur. Toch blijft die bloeien, en de laatste tien jaar in de vorm van geprotocolleerde cursussen en programma's. Dezen dienen een goed doel als ze worden ingezet door alerte hulpverleners met enig verstand

van kinderpathologie en bij vroege hulpvragen van ouders. Het wordt dubieus wanneer programma's op grote schaal, en zogenaamd als 'preventie', ouders precies datgene afpakken wat zij zo nodig hebben voor hun privé functioneren: de publieke ervaring dat ze de 'goede ouder' kunnen spelen.

Zo werd het betrekkelijk nieuwe programma *Triple P* onlangs aangeprezen met de kop 'Ga vooral niet schreeuwen' boven een wervend stuk in een dagblad (*NRC*, 25-8-'06, p.2). Maar schreeuwen doet iedere ouder nu en dan, het gebeurt in allerlei toonaarden, en het kan heel functioneel zijn. De ouder die het nooit doet, is een ouder bij wie het kind erg weinig ruimte krijgt voor ongehoorzaamheid en protest. Het verschil tussen onzeker makende opvoedadviezen en informatie die steunt, lijkt klein; voor ouders is het cruciaal.

Hetzelfde programma stelt dat 'alle ouders hulp kunnen gebruiken bij het opvoeden' en verspreidt die boodschap via huis-aan-huisbladen. In zekere zin is dit een vrijbrief voor ouders: geneer u niet voor een probleempje of twee, want iedereen heeft ze – maar het verplicht wel tot een bezoek aan de introductieavond van het programma in het dorps huis. Echt dubieus vind ik de combinatie van deze boodschap (dat elke ouder hulp kan gebruiken), met de boodschap dat opvoeden eigenlijk doodeenvoudig is: 'Ouders moeten consequent en voorspelbaar zijn' en 'ouders moeten realistische verwachtingen hebben'. Zo simpel is het. Dat zijn echter precies dé dilemma's waar elke ouder mee worstelt: wát mag ik vandaag wel en niet van dit kind verwachten en eisen? Ben ik realistisch, en hoe consequent moet ik eraan vasthouden? De ouder met twijfels is nu opeens geen bewust opvoedende goede ouder meer, maar ofwel een dommerik ofwel iemand met problemen. Voor de doodeenvoudige oplossingen biedt het programma korte en langere cursussen. Beheersing van de opvoedsituatie wordt daar voorgesteld als ideaal, en rust in huis. Het is een illusie: ruis is de norm, óók in de omgang van normale ouders met normale kinderen (Minton, Kagan & Levine, 1971; Patterson & Forgatch, 1985; Tizard & Hughes, 1986; Wahler & Dumas, 1989). Ruis en ruzie, geschreeuw en gedreun, jennen en janken – allemaal helpt het om te leren de eigen bonen te doppen. Geruisloos een kindgrootbrengen is een mythe.

Voor wie het nog niet snapt, stelt *Triple P*: 'Opvoedhulp is hard nodig', en om dat te staven worden de jaarlijks vijftig- tot tachtigduizend mishandelde kinderen weer uit de kast gehaald. En zo wordt onder de vlag van 'preventie' (en tegen 'marktconforme' prijzen) een pakketje dreigementen en illusies verkocht waar zelfs Furedi nog van op zou kijken. Ouders kijken er niet van op; zij schrijven zich in voor de cursus om eindelijk het toneelstuk te leren dat hun het gevoel geeft ècht een goede ouder te zijn.

Wat nu met 'de privacy van het gezin'?

De collega's, die bereid waren te vertellen over ervaringen met zichzelf als publieke ouder en als privé-ouder, hebben een intrigerend facet van ouderschap op tafel gelegd. Er is nog alles aan uit te zoeken en uit te diepen, en bijna per definitie kan dat alleen in de beslotenheid van een vertrouwensrelatie - omdat het zó privé is. Wel lijkt al duidelijk dat opvoeden in je eentje een ander fenomeen is dan met publiek – wèlk publiek ook – en dat dit verschil op zich een uiterst gevoelig onderwerp is, ook voor goed genoeg ouders.

Doorgaans duiden we dit verschil aan met 'de privacy van het gezin'. Die is spreekwoordelijk, en vanouds hebben we geleerd hem te respecteren: schone

schijn laat je voor wat hij is en die pak je ouders niet af. Er wordt wel steeds vaker geopperd dat het iets is uit de oude doos, die privacy, en dat we er geen boodschap aan hebben wanneer ouders een kind in gevaar brengen, maar de antwoorden van de vijf collega's suggereren dat 'schone schijn ophouden' heilzaam is. De ouder put er moed uit en zelfrespect, terwijl het ontbreken van 'schone schijn'-ervaringen demoraliseert en het functioneren als privé-ouder aantast.

Hoe is dit alles te rijmen voor de ouderbegeleider, en dan met name de kindbeschermer, die soms door performances van ouders moet heen inschatten of er genoeg in de ouderlijke kast zit om een kind veilig thuis te laten? Ook deze hoort bij de deskundigen, is 'publiek' en een vreemde. Laten we ons geen illusies maken: ouderbegeleiding en kindbescherming spelen zich af in het publieke opvoeddomein. Zodra er met een ouder wordt gepraat, of een ouder wordt geobserveerd, is er immers 'publiek'. Het gedrag van die ouder is dan niet meer 'privé' – zelfs niet bij intensieve gezinsbegeleiding. Ouders kunnen vertellen over wat er zich afspeelt als ze alleen zijn met het kind, maar ze vertellen als publiek van zichzelf – en dus met de nodige annotaties en toelichting – en in dat verhaal kan de hulpverlener interveniëren. De enige mogelijkheid om te interveniëren in dat meest privé-e opvoeddomein zelf is door het kind weg te halen.

De antwoorden op mijn kleine enquête suggereren echter nuttige 'leerpunten'. Wat ouders vooral vrezen is niet 'publiek' als zodanig, maar de onwelwillende blik van degene die niet beseft dat ouders hun eigen meest kritische publiek zijn. Elke ouder denkt van tijd tot tijd 'Bugger it. Let her stew', en soms zit weinig anders meer in de kast dan dat. Een onwelwillend publiek oog is dan dodelijk. Respect voor de privacy van ouders komt neer op respect voor het publieke toneelstuk – en voor de schaamte wanneer ouders reflecteren en moeten vaststellen dat hun stuk nergens op lijkt. Er is moed nodig om vreemden te vertellen over een privé-domein waar ouderschap niet loopt zoals gehoopt, of op een tragedie lijkt.

Je pakt dus ouders nooit hun laatste restje schone schijn af; zelfs niet bij tekenen van lelijk privé-gedrag. Elders in dit nummer legt Vivian Shapiro uit hoe precies je dat vermijdt en daardoor veiligheid schept voor ouder en kind. Zij laat ook zien hoe je kunt 'organiseren' dat falende ouders weer een stukje 'goede ouder'-toneel opvoeren – en zo de moed vergaren om je een blik te gunnen in hun kast.

De privacy van ouders beschermen (èn kinderen) houdt in dat je ouders helpt met het toneelstuk dat 'goede ouder' heet. Het is een stuk in ontelbaar veel bedrijven, want het loopt door tot in de volwassenheid van de kinderen. Bij Mrs. Taylor loopt het nog terwijl haar man al is overleden. Dat is niet ongewoon. Wel uitzonderlijk is het dat zij praat over toneelmatige aspecten van oudergedrag – en dat ook enkele collega's dat deden.

Literatuur

Furedi, F. (2001). *Paranoid parenting – abandon your anxieties and be a good parent*. London: The Penguin Press.

Minton, Ch.; Kagan, J. & J.A. Levine (1971). Maternal control and obedience in the two-year-old. *Child Development* 42: 1873-1894.

Nossent, S. (2006). De dyade voorbij in infantpsychotherapie. *Ouderschap & Ouderbegeleiding* 9,2: 162-167.

Patterson, G.R. & .S. Forgatch (1985). Predicting future clinical adjustment from treatment and process variables. *Psychological Assessment* 7: 275-285.

Tizard, B. & . Hughes (1986). *Young children learning; talking and thinking at home and at school*.
London: Fontana Press.

Wahler, R.G. & J.E. Dumas (1989). Attentional problems in dysfunctional mother-child interactions:
an interbehavioral model. *Psychological Bulletin* 105, 1: 116-130.